

ІНШОМОВНІ ПРОПРІАЛЬНІ ОДИНИЦІ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ СКЛАДНИК ЕРГОНІМІКОНІВ СТОЛИЦЬ

Юлія ДІДУР (Одеса, Україна)

У статті розглядаються іншомовні вкраплення у ергонімікони трьох столиць – Лондона, Києва та Москви. Також тут аналізуються дані щодо мов-донорів та робиться спроба висвітлення основних ергонімотворчих процесів з огляду на поліетнічність досліджуваних міст та відповідну специфічність картини світу їх мешканців.

Ключові слова: ергонімікон, ергонім, Лондон, Київ, Москва, мова-донор, іншомовне вкраплення.

Foreign in-sets into ergonymicons of three capitals – London, Kiev, and Moscow – are analyzed in this article. Besides, the data, connected with the donor languages, are viewed here; an attempt is made to trace the main ergonymic creative tendencies, taking into consideration a polyethnic character of the investigated cities as well as the corresponding specific world image of their citizens.

Key words: ergonymicon, ergonym, London, Kiev, Moscow, donor language, foreign in-set.

На даному етапі нашого дослідження, яке в цілому присвячене вивченню різних аспектів функціонування ергонімів – власних назв груп людей, привернув увагу той факт, що у Лондоні, Києві та Москві існує велика кількість закладів харчування з назвами, які подаються не рідною мовою. Скажімо, історія Великобританії, яка складалася з низки завоювань цієї території Римською імперією, германськими племенами, вікінгами, норманськими військами, призвело до утворення країни з населенням з вкрай заплутаною генетичною базою. Англійська ідіома «melting pot» добре відбиває історичні процеси, які відбувалися на цій поліетнічній території. Сьогодні Лондон є однією з світових столиць з населенням в вісім з половиною мільйонів жителів [9]. За різними рейтингами він посідає місце у першій двадцятці або тридцятці великих міст світу [10]. Велика цікавість до ергонімії з одного боку, а з другого – повна відсутність комплексного

аналізу походження ергонімів трьох столиць, дають змогу говорити про **актуальність** цього дослідження.

Об'єктом дослідження було обрано ергонімікони Лондона, Києва та Москви, **предметом** – іншомовні ергоніми цих міст. **Матеріалом** дослідження послуговували власні назви на позначення закладів харчування, які було обрано з рейтингів популярності, оприлюднених у ЗМІ [6; 7; 8]. Загальна кількість прикладів, які було обрано для цієї статті, 300 одиниць (по 100 ергонімів найпопулярніших закладів з кожного міста). **Метою** статті є опис іншомовних ергонімів трьох столиць зі встановленням мов-донорів та основних тенденцій щодо створення такого типу ергонімів.

Всі три столиці мають щонайменше три спільних риси: по-перше, вони мають складну, драматичну й довгу історію, по-друге, їх населення на сучасному етапі налічує мільйони мешканців. Все це не могло не вплинути на формування їх концептуальної картини світу, яку О. О. Селіванова термінує як «представлення у свідомості інтеріоризованого людиною світу» [4: 300]. Картина світу за Гумбольдтом уособлює дух народу [4: 300] та фіксується за допомогою мовної картини світу. На думку В. А. Маслової, «мовна картина світу відбиває національну картину світу і може бути виявленою у мовних одиницях різних рівнів» [3: 51].

Англомовна етнічна картина світу, зокрема, знаходить своє втілення у онімічному просторі англійської мови, те ж саме відбувається й у інших містах. Зрозуміло, переважна кількість ергонімів належить англійській мові, наприклад, *North Road, Maze, Charlotte's Place* та багато інших (загальна кількість – 59%). Мовою високої моди та високої кухні є французька, яка за кількістю використань у аналізованих ергонімах посіла друге місце (14%), наприклад, *Galvin Bistrot de Luxe* чи *Roux at The Landau*. Італійські назви також виявилися частотними у сучасній лондонській ергонімії, що може бути зумовлено популярністю середньоземноморської кухні взагалі та італійської конкретно, наприклад, *Tinello*

чи *Locanda Locatelli* (9%). Чи не найчисленнішими є китайські ергоніми, наприклад, *Hakkasan* чи *Kai*. Це може бути зумовлено великою кількістю мігрантів-китайців у столиці Великобританії, а також популярністю китайської культури й традицій, наслідком чого є 5% китайських ергонімів у Лондоні. Японські ергоніми теж зустрічаються у нашому списку, наприклад, *Umi* чи *Roka*. Загальна кількість таких назв становить 4%. Іспанські назви також виявилися частотними і складають 4% від загальної кількості ергонімів Лондона, наприклад, *Viajante* чи *Cambio De Tercio*. Індійська кухня є досить поширеною у Європі, у тому числі у Лондоні, наслідком чого є функціонування багатьох індійських ергонімів на мові хінді, на кшталт *Tauyabs* чи *Rasoi Vineet Bhatia* (4%). Одна назва належить грецькій мові – ергонім *Hedone*.

Загальний стан щодо походження ергонімів міста Лондона можна унаочнити у наступній таблиці:

Таблиця 1
Мови-донори ергонімії Лондона

Місце	Мова	Кількість (%)
1	Англійська	59
2	Французька	14
3	Італійська	9
4	Китайська	5
5	Японська	4
6	Іспанська	4
7	Хінді	4
8	Грецька	1

Ергонімікон Києва демонструє дослідникам два типи іншомовних вкраплень – ті, що подаються українською мовою, та ті, що подаються іноземною. Прикладами можуть слугувати такі назви ресторанів: *Ле Борц* та *Яні*, чи *Beer*

Point та *Dragée*. Особливим типом ергонімів, якого не виявлено у Лондоні, є такий, що поєднує дві мови у одній назві, наприклад, *BEEF М'ясо & Вино*, *Casa del М'ясо* чи *Люди. Casual Food*. Така розбіжність викликана, на нашу думку, різницею у алфавітах: латиниця зрозуміліша мешканцям Лондона, а от не всі мешканці Києва можуть її декодувати. Саме тому у Києві українською мовою подається підказка щодо специфіки даного закладу харчування, бо ергонім має перш за все виконувати функцію інформативну, а також, для бізнесу не менш важливу, рекламну. Цікавими є два випадки подання російських слів або їх частин латиницею: *Dom* та *Утка Bar*.

Що стосується мов-донорів у структурі ергонімікону Києва, то основний загаль складають англійська та російська, наприклад, *Goodman* чи *Толстий лев* (16 та 11% відповідно). Російська мова є дуже поширеною на теренах України через спільну з Росією радянську історію, через потужний процес русифікації, через який проходила наша країна, через численні родинні зв'язки наших народів. Англійська ж мова у останні десятиріччя перетворилася на *lingua franca* сучасного світу, на мову глобалізації, ЗМІ, у тому числі Інтернету. Вона стає дедалі зрозумілішою проценту мешканців нашої країни, особливо молодшого віку, саме через ці тенденції. Результатом є поява ергонімів англійськомовних, які складають 16% з досліджуваного матеріалу, наприклад, *Meat & Fish*, *Mister Cat* чи *Tarantino Grill & Wine Bar*. Всесвітня популярність італійської та французької кухонь призвела до появи досить великого кола ергонімів, на кшталт *Pizzeria Napulé*, *Quanto Costa* чи *Dragée* (7 та 2% відповідно). Новітня мода на азіатську кухню послугувала причиною появи японських та китайських ергонімів у всьому світі. Серед обраних нами ергонімів є одна така японська назва: *Tanuki*. Вона подається не ієрогліфами, а латиницею задля кращого розуміння потенційними відвідувачами.

Шляхи походження ергонімів Києва наочно представлені у наступній таблиці:

Таблиця 2

Мови-донори ергонімії Києва

Місце	Мова	Кількість (%)
1	Українська	60
2	Англійська	16
3	Російська	11
4	Італійська	7
5	Контамінація	4
6	Французька	2
7	Японська	1

Московський ергонімікон також демонструє багатомовність при значній перевазі назв, що подаються рідною мовою. Так, російськомовні ергоніми складають 65%. Серед них є такі, що повністю чи частково подаються латиницею: *Мари Vanna*, *Novikov* (4%). Друге місце посідають англійськомовні ергоніми, що збігається з київською тенденцією, наприклад, *Beefbar* чи *Corner Burger* (18%). Як і у двох попередніх етапах дослідження, ту саму тенденцію щодо популярності французької та італійської кухонь бачимо у московському ергоніміконі, наприклад, *Delicatessen*, *Il Forno* чи *Osteria numero Uno* (2 та 8% відповідно).

Азіатська кухня теж є популярною у Москві, через що нами знайдено 2 японські назви кафе, одна з яких подається кирилицею, а друга – латиницею: *Марукамэ* та *Zu Café*, у останньому випадку додається також англійське слово на позначення типу закладу. Унікальними для нашого дослідження були німецьке, карибське та грузинське найменування: *Noor*, *Barbados* та *Saperavi Café*.

Загальні тенденції щодо лінгвальних уподобань ергонімоніаторів унаочнено у наступній таблиці:

Таблиця 3
Мови-донори ергонімії Москви

Місце	Мова	Кількість (%)
1	Російська	65
2	Англійська	18
3	Італійська	8
4	Контамінація	4
5	Французька	2
6	Грузинська	1
7	Німецька	1
8	Японська	1

Можемо висновувати, що ергонімікон аналізованих міст відбиває історичні та сучасні міграційні тенденції, наслідком чого стає певний космополітизм онімного простору, одночасно із збереженням культурних традицій різних етносів. Кількість мов-донорів аналізованих міст майже однакова, але у Лондоні та Москві їх трошки більше, що може бути викликаним більшою кількістю мігрантів через культурну та економічну привабливість цих міст. У той же час у ергонімії Лондона відсутні контаміновані назви, на відміну від ергонімів Києва та Москви, де потенційно можливі не тільки мовна гра, а й помилки. Передбачуваним вважаємо той результат, що у ергоніміконах Києва та Москви за рідною мовою розташована англійська як мова сучасних глобалізаційних процесів. Проведене дослідження дозволяє краще зрозуміти природу мовної свідомості носіїв різних мов з огляду на загальні тенденції. Н. В. Уфімцева пропонує прийняти точку зору О. О. Леонтьєва, згідно з якою такі поняття, як **мовна свідомість** та **образ світу** є рівноцінними: «Образ світу (або етнічна картина світу) ... уміщує в собі всі суттєві ... знання, необхідні для адаптації кожного її члена до оточуючої природної та соціальної середовища» [5: 205]. Тож,

мовна особистість, за Н. В. Бардіною, може бути трьох типів: **етнолінгвальною**, у якої збігається етнічна приналежність та вживані мовні елементи, **лінгвальною**, тобто такою, яка ототожнила себе на мовному рівні з іншим етносом, та **контамінаційною**, яка усвідомлено зберігає етнокультурний принцип діакритизації світу своїх предків, але користується іншим мовним кодом [1: 23]. Як це бачимо у досліджуваному матеріалі, етнолінгвальність у сучасному ергонімічному просторі переважає, наслідком чого є часте використання рідної для номінатора мови у процесі ергонімічної творчості, що добре співвідноситься з сучасними лінгвальними чинниками ергонімічної номінації, серед яких Н. В. Кутуза відмічає запозичення іншомовних лексичних одиниць [2: 128]. Подальші розвідки плануємо присвятити з'ясуванню шляхів утворення ергонімів аналізованих міст та створенню загальної класифікації ергонімів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бардіна Н. В. Мова як ознака нації: три вири проблеми / Н. В. Бардіна // Філологічні дослідження. – Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2009. – С. 17-25.
2. Кутуза Н. В. Ономастичний статус товарних знаків та ергонімів / Н. В. Кутуза // Філологічні дослідження. – Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2009. – С. 128-132.
3. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие / В. А. Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 256 с.
4. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
5. Уфимцева Н. В. Археология языкового сознания: первые результаты / Н. В. Уфимцева // Язык. Сознание. Культура. Сборник статей / Под. ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой. – М. – Калуга : ИП Кошелев А. Б., 2005. – С. 205-216.

6. <http://www.allinlondon.co.uk/ultimaterestaurants/countdown.php?page=1>
7. http://www.afisha.ru/msk/restaurants/restaurant_list/best_in_moscow/
8. <http://www.restoran.ua//kiev/restoran/>
9. <http://www.worldatlas.com/citypops.htm>
10. http://en.wikipedia.org/wiki/World's_largest_cities